

2/687
18534-47469

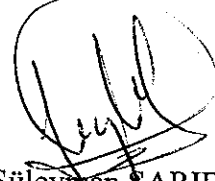
TBMM ANAVATAN PARTİSİ Grup Başkanlığı
Tarih: 26.01.2006
Sayı: 06/271

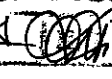
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Teklifim ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Süleyman SARIBAŞ
Malatya Milletvekili

Tarih:	6.2.2006	2/687
Amor Koz:	-Anayasa	
İmza:		
		

GENEL GEREKÇE

Demokratik siyasi yaşamın vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerin Türk siyasal sistemi içindeki rolü sivil toplum örgütlerinin yeterince gelişmemiş olması nedeniyle yaşamsaldır. Bu nedenle sorunların da, çözümlerin de adresi siyasi partiler olmaktadır.

Siyasal sistem derin bir temsil ve meşruiyet bunalımı içindedir. Bu durumun en açık göstergesi halkın siyasete ve siyasetçiye güveninin çok düşük düzeyde olmasıdır. Bunun bir nedeni siyaset kurumunun toplumun sorunlarının çözüm yeri olması gerekirken, bizatihi kendisinin bir sorun alanı haline gelmesidir.

Siyasetin içine düştüğü bu bunalım siyasetin toplumu ve toplumsal talepleri ne kadar temsil edebildiği ile ilgilidir. Partilerin iç işleyişlerinin demokratik esaslara göre yapılanmamış olması, lider sultanı/oligarşisi olarak adlandırılan antidemokratik işleyişin yarattığı baskı, halkın sağduyu ve taleplerinin siyasette gerçek temsil imkanı bulamamasına yol açmaktadır.

Siyasetin halka kapalı niteliğini koruması, buna karşılık uzun yıllardır siyasi partiler ve kadrolarının yolsuzluk iddiaları ile birlikte anılır olması toplumun siyasal sisteme ve siyasetçiye dönük güvensizliğini pekiştirmektedir.

Ayrıca, siyasi partiler ve siyaset alanının demokratikleştirilmemiş ve siyasetin halka açılmamış olması, güçler ayrılığı ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin çağdaş demokrasilerdeki gibi işlemiyor olmasının yarattığı sorunlarla kendisini beslemektedir.

12 Eylül Darbesinin çizdiği sınırlı siyaset ortamında siyasetle toplumun etkileşimini kesmek, siyasi partileri seçmen tabanlarından uzaklaştırmak amacına matuf mevcut siyasi partiler yasası, maalesef parti içi işleyiş lider sultanına, toplumla etkileşimi ise patronaj ve popülizme mahkum etmektedir. Bunların da ötesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama ve özellikle denetim organı olarak etkin ve verimli bir çalışma, vatandaş yararına ve adil, şeffaf bir düzeni mümkün kılacak yönde faaliyet

göstermekte zorlanmaktadır. Diğer bir deyişle iktidarı ve siyaseti demokratikleştirmek dün olduğu gibi bugünde en öncelikli ve en önemli sorun alanını oluşturmaktadır.

Her alanda Avrupa Birliği norm ve standartlarının benimsendiği ve bu yönde hukuki değişikliklerin yapıldığı bu dönemde; siyasetin demokratik meşruiyete kavuşması için; toplumun siyasal ve sosyolojik çeşliliğini kuşatan, milletin vekili ile millet arasında gerçek bir temsil yapısına ve toplumsal taleplerin siyaseti biçimlendirebileceği, toplumsal kesimlerin siyasal hayata katılımının sağlanabileceği demokratik ve şeffaf bir işleyişe kavuşturulması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, demokrasi seçim ve temsilden çok katılım, çoğulculuk ve siyasi irade demektir. Sorun kişilerin niyeti değil sistemin demokratikleştirilmesidir. Sorun meşruiyeti icazete değil, halkın iradesine dayandırmak ve siyasi rekabetin koşullarını sağlamak sorunudur. Bunun için mevcut siyaset düzenini halkın müzakere ve katılımına açmak gerekmektedir.

Siyaseti demokratikleştirmek; Anayasa, Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasasından oluşan bir yeniden yapılanma girişimi olarak kapsamlı bir şekilde ele alınmak durumundadır. Sadece Siyasi Partiler Yasası ile sınırlı bir girişim temiz toplum demokratik siyaset özlemlerine tümüyle cevap veremeyecektir.

Ancak siyasetin demokratikleştirilmesi sorunu sadece yasal engellerle sınırlı değildir. En az bunun kadar önemli olan siyasi kadrolara egemen olan siyaset yapma biçimi ve yönetim anlayışıdır. Diğer bir deyişle bugün Siyasi Partiler Kanunu'nun çizdiği çerçeve veri kabul edilse bile, partilerin parti içi demokrasiyi işletmeleri, toplumla arasında etkileşim kanalları kurmaları, şeffaflaşmaları mümkündür. Üstelik bugün Parlamento'da temsil edilen tüm siyasi partilerin parti programlarında siyasetin demokratikleştirilmesi taahhüdü yer almakta, ayrıca Hükümet hem Acil Eylem Planında hem de Hükümet Programında siyasal sistemin çağdaş, demokratik, şeffaf bir yapıya kavuşturulmasını öncelikli iş olarak değerlendirmektedir.

Ancak ne yazık ki, siyaset kurumu bu yönde de adım atmadığı gibi, partiler tüzüklerde yaptıkları değişikliklerle daha anti-demokratik düzenlemelere yönelmektedirler.

Siyaseti demokratikleştirmek yönündeki ilk girişim olarak kabul edilmesi gereken Siyasi Partiler Kanunu'nda değişiklik getiren bu Teklifte üç amaca matuf düzenleme önerilmektedir: ilk olarak, lider sultasını ve yerel teşkilatlar üzerindeki genel merkez hegemonyasını tahkim etmeye dönük zaaflarla yüklü tüm maddeler demokratik esaslar çerçevesinde yeniden düzenlenmektedir. İkinci olarak toplumla siyasi partilerin etkileşim ve iletişim kanallarının artırılması, siyasi partilerin çağın gerekleri yanında halkın talep ve beklentilerine uygun politikaların taşıyıcılığını üstlenmesini sağlayıcı değişiklikler yapılmaktadır.

Bu kapsamda; halkın siyasi partilere üye olmasının özendirilmesi; üyelik sisteminin güvence altına alınması, üye kayıtlarının sağlıklı hale getirilmesi, il ve ilçe düzeyinde delege sisteminin üye bazlı bir sisteme dönüştürülerek parti karar ve icra organlarının tüm üyelerin katılımı ile yapılacak seçimlerle oluşması, aday belirleme sürecinin önseçim ya da önseçime dayalı merkez yoklaması ile kısıtlanması, parti teşkilatlarının fesih işlemlerinin zorlaştırılması yönünde düzenlemeler yapılmaktadır.

Üçüncü olarak; siyaset kurumunun, patronaj olarak bilinen çarpık siyaset anlayışını sona erdirilmesi, birbirinden ayrı düşünülemez hale gelen siyasetle yolsuzluk arasındaki bağın koparılmasına dönük samimi bir girişimi olarak kabul edilmesi gereken köklü değişiklikler getirilmektedir; bu kapsamda partilerin gelir ve gider işlemlerinin denetlenebilir olması, parti karar ve icra organlarında görev yapanların mal beyanları ve değişikliklerinin kamuoyunca izlenebilmesi ve bu kişilerin görevde kaldıkları sürece 3. dereceye kadar kan ve sıhrî akrabalarının kamunun hisse sahibi olduğu ortaklık ve şirketlerde görev alamaması bu yönde yapılan değişikliklerdir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu madde ile siyasi partilerin il, ilçe ve belde dışında köy, mahalle gibi yerleşim yerlerinde de "temsilcilik" kurmak suretiyle örgütlenebilmesi, ayrıca kadın ve gençlik kolları yanında TBMM benzeri komisyonlar kurabilmesi imkanı getirilmiştir.

Madde 2- Bu madde ile siyasi partilere üye olma serbestleştirilirken, partilerin üyeliği reddetmeleri partinin ilkeleri, programı, kimliği ve etik konularla sınırlı bir gerekçeye dayandırılmış, üyeliği reddedilenin ise ilgili seçim kuruluna itiraz etme hakkı tanınmıştır.

Madde 3- Bu düzenleme ile hali hazırda delege sayısının en az beşte birinin imzasıyla yapılabilecek olan olağanüstü kongre nisabının parti tüzüklerinde ikide bire çekilmesi nedeniyle "parti içi rekabete" kapatılması önlenmekte, istikrar ve rekabet unsurları gözetilerek olağanüstü kongre toplanabilmesine üst kısıt getirilmektedir. Ayrıca büyük kongre delege sayısı arttırılmakta ve bir üst sınır konulmayarak daha temsil niteliği yüksek bir yapıya kavuşturulmaktadır.

Madde 4- Bu madde ile siyasi partilerin genel başkanlık süreleri iki genel seçim dönemi ile sınırlandırılmakta, ancak demokratik sistemin gereği olarak yeniden seçilebilmesi engellenmemekte, sadece büyük kongrede 3/5lük oyla seçilme şartı getirilmektedir.

Madde 5- Bu madde ile şeffaflık ilkesinin gereği olarak parti genel başkanı ile karar ve icra organlarında görev alanların mal beyanlarının kamuya açık tutulması düzenlenmektedir.

Madde 6- Bu madde ile parti liderini ve genel merkez iktidarını tahkim eden delege sistemi üyeyi esas alan yeni bir sistemle değiştirilmekte; il yönetiminin o ilde kayıtlı üyelerin tamamının oyuyla belirlenmesi ilkesi düzenlenmektedir. Ayrıca il teşkilatlarının fesih edilebilmesi sınırlandırılmaktadır.

Madde 7- Bu madde ile halkla en yakın teması ve etkileşimi sağlayan ilçe yönetiminin delege değil, üye bazlı seçimlerle belirlenmesi düzenlenmektedir. Ayrıca il teşkilatlarının fesih yetkisi kaldırılmakta ve ilçe teşkilatlarının genel merkez tarafından feshedilerek, olağanüstü kongre yapmadan, yeni atamalarla yönetimi sürdürmesi engellenmektedir.

Madde 8- Bu madde ile patronaj siyasetini engelleyici bir düzenleme getirilmekte ve bu kapsamda partilerin üst düzey kadrolarının iktidarı adam kollama amacıyla kullanmalarının önüne geçilmektedir.

Madde 9- Bu düzenleme ile yeni kurulan siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi kolaylaştırılmaktadır.

Madde 10- Bu maddede siyasi partilerin anti demokratik işleyişinin temel nedenlerinden biri olan aday tespitini merkez yoklaması ile yapma imkanı, lider sultasını ile birleşerek siyaseti temsil ve meşruiyet bunalımına neden olduğundan kaldırılmaktadır. Siyasi partilerin aday tespitleri ön seçim ve ön seçime dayalı merkez yoklaması şeklindeki iki yöntemle sınırlandırılmaktadır. Böylece siyasetin eş-dost-tanıdık dışında, toplumda sevilen ve bir tabanı olan, tanınmamış kişilere de açılabilmesi imkanı getirilmektedir. Ayrıca genel merkezin toplam aday sayısının %5'i oranında merkez adayı belirleyebilmesi, kadın, engelli ve genç kesimler için pozitif ayrımcılık ilkesini benimsemiş olması halinde ise sadece bunlar için

kullanılmak üzere bu oran kadar daha merkez adaylığını artırma imkanı getirilmektedir. Ayrıca erken seçim kararı alınması halinde Yüksek Seçim Kuruluna aday tespiti bildirimi amacıyla Kanunda belirtilen süreleri kısabilme yetkisi verilmektedir.

Madde 11- Bu madde ile partilerin mali yapısının şeffaştırılabilmesi bakımından gelir ve giderlerinin internet ortamında yayınlanması şartı getirilmektedir.

Madde 12- Bu maddede siyasi partilerin asgari ücretin beş katını aşan tutardaki tüm gelirlerinin ve partiye yapılan bağışların mutlaka bankalar vasıtasıyla yapılması hükmü getirilmekte, böylece partilerin mali yapılarının denetlenebilir, partiye maddi yardım yapanların ise bilinebilir hale getirilmesi sağlanmaktadır.

Madde 13- Bu madde ile siyasi partilerin asgari ücretin beş katını aşan tüm gider ve harcamalarının bankalar vasıtasıyla yapılması şartı getirilmekte, böylece partilerin mali ilişkilerinin şeffaştırılması amaçlanmaktadır.

Madde 14- Bu madde yürürlük maddesidir.

Madde 15- Bu madde yürütme maddesidir.

SIYASİ PARTİLER KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Madde 1- 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 7nci maddesinin birinci fıkrasına "gençlik kolu" ibaresinden sonra gelmek üzere "Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarına benzer komisyonlar" ibaresi ve "kuruluşlarla" ibaresinden sonra gelmek üzere "belde olmayan yerlerde temsilcilik veya" ibaresi eklenmiştir.

Madde 2- 2820 Sayılı Kanunu'nun 12nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasının birinci cümlesi fıkradan çıkarılmıştır.

"Siyasi parti üyesi olmaya kanunlara göre hukuki engeli bulunmayanlar partilere üye olabilirler. Ancak Partiler ilkeleri, programları, parti kimliği ve etik kurallar ile bağdaşmayan üye olma istemlerini tüzüklerinde göstermek ve ilgisine yazılı olarak bildirmek şartıyla reddedebilirler.

Üyeliği reddedilen kişi bu karara karşı ilgili seçim kuruluna yedi gün içerisinde itiraz edebilir. İlgili seçim kurulunun en geç otuz gün içinde, evrak üzerinde yapacağı inceleme sonucunda vereceği karar kesindir."

Madde 3- 2820 sayılı Kanunu'nun 14üncü maddesi üçüncü fıkrasında yer alan "iki katından fazla olmamak" ibaresi "dört katından az olmamak" ibaresi ile değiştirilmiş, altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ancak parti tüzüklerinde bu oran üçte biri aşacak şekilde düzenlenemez."

Madde 4- 2820 sayılı Kanun'un 15inci maddesine ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bir kişi en çok iki milletvekili genel seçimi dönemi görev yapabilir. Aynı kişinin bundan sonraki seçimlerde tekrar genel başkan seçilebilmesi için Büyük Kongrenin beşte üçünün oyu aranır."

Madde 5- 2820 Sayılı Kanun'un 16 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Genel başkan ile merkez karar ve icra organlarında görev alanların mal beyanları ve bunlara ilişkin değişiklikler parti tarafından internet ortamında yayınlanır. Mal beyanları her yıl yenilenir."

Madde 6- 2820 sayılı Kanun'un 19uncu maddesinin ikinci ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İl Kongresi, o ildeki üyelerin tamamından oluşur. O ilin partili milletvekilleri ile yönetim ve disiplin kurulları başkan ve üyeleri, il kongresinin tabii üyeleridir. Geçici yönetim kurulu başkan ve üyeleri de kongreye katılma hakkına sahiptir. Ancak kongre takviminin başlamasından sonra kayıt yaptıran üyeler kongre seçimlerinde ve önseçimde oy kullanamazlar."

"İl başkanı, il yönetim kurulu, il disiplin kurulu ve Büyük Kongre delegeleri il kongresince seçilir. İl başkanı ile yönetim kurulunun, seçim şekli ve merkez karar ve yönetim kurulunca hangi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim kurulunun nasıl oluşturulacağı parti tüzüğünde gösterilir. El çekirme kararı, yetkili kurulların üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oyla alınır. İşten el çekirme kararının il yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren doksan gün içinde il kongresi toplanarak yeni il yönetim kurulunu seçer. Bu süre yeni atamalarla veya başka yollarla uzatılamaz. Doksan günlük süre içerisinde, kongre toplanıp yeni il yönetim kurulu seçilemez ise o il teşkilatı fesih edilmiş sayılır."

Madde 7- 2820 sayılı Kanunu'nun 20 nci maddesinin üçüncü ila altıncı fıkraları madde metninden çıkarılmış, ikinci ve dokuzuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlçe Kongresi, o ilçede kayıtlı üyelerin tamamından oluşur. İlçe yönetim kurulu ve varsa ilçe disiplin kurulu başkan ve üyeleri ilçe kongresinin tabii üyeleridir. Geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri de kongreye katılma hakkına sahiptir. Ancak kongre takviminin başlamasından sonra kayıt yaptıran üyeler kongre seçimlerinde ve önseçimde oy kullanamazlar."

"İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulu ilçe kongresince seçilir. İlçe başkanı ile ilçe yönetim kurulunun, seçim şekli merkez karar ve yönetim kurulunca hangi hallerde ve nasıl işten el çektirileceği ve geçici yönetim kurulunun nasıl oluşturulacağı parti tüzüğünde gösterilir. El çekirme kararı, yetkili kurulların üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oyla alınır. İşten el çekirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren doksan gün içinde ilçe kongresi toplanarak yeni ilçe yönetim kurulunu seçer. Bu süre yeni atamalarla veya başka yollarla uzatılamaz. Doksan günlük süre içerisinde, kongre toplanıp yeni ilçe yönetim kurulu seçilemez ise o ilçe teşkilatı fesih edilmiş sayılır."

Madde 8- 2820 Sayılı Kanun'un 32 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Partilerin merkez karar ve icra organlarında görev alan yöneticileri ile bu göreve seçildikleri tarihten itibaren bu görevde bulundukları sürece bunların üçüncü

dereceye kadar kan ve sıhri hisımları, kamu ortaklığı bulunan şirketlerin yönetim ve denetim organlarında görev alamazlar.”

Madde 9- 2820 Sayılı Kanun’un 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak partinin kurulduğu tarih ile seçim tarihi arasında bir yıldan az süre varsa kongrelerin yapılmış olma şartı aranmaz.”

Madde 10- 2820 sayılı Kanun’un 37 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tüzüklerinde belirleyecekleri usul ve esaslardan herhangi biri veya birkaçı ile yapabilirler.” ifadesi fıkradan çıkarılmış, “...esaları çerçevesinde” ifadesinden sonra gelmek üzere “seçme yeterliliğini haiz tüm üyelerinin katılımıyla önseçim veya merkez yoklaması ile yaparlar” ifadesi eklenmiş, ikinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Merkez yoklaması kararı verilen seçim çevresinde öncelikle önseçim yapılır. Bu önseçimde, o seçim çevresindeki toplam aday sayısının bir buçuk katı kadar aday adayı seçilerek parti genel merkezine bildirilir. Söz konusu seçim çevresi aday listesi, parti merkez karar ve icra organınca bildirilen bu listedeki isimler arasından belirlenir.”

“Siyasi partiler, seçim çevrelerinde, toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının % 5’ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını, ön seçim tarihinden en az on gün önce Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek koşuluyla merkez adayı gösterebilirler. Ayrıca, sadece kadınlar, özürllüler ve 35 yaşını aşmamış gençler için kullanılmak üzere, bu oran kadar merkez adayı arttırılabilir.”

“Siyasi partilerin bir seçim çevresinde teşkilatı bulunmaz veya o seçim çevresinin milletvekili sayısı kadar aday adayı olmazsa, o seçim çevresinin aday listesi, parti tüzüğünde tespit edilecek esaslara göre merkez karar ve icra organınca belirlenir.”

“Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar verilmesi halinde Yüksek Seçim Kurulu bu maddedeki süreleri yenileme kararının zorunlu kıldığı ölçüde kısaltabilir.”

Madde 11- 2820 sayılı Kanun’un dördüncü fıkrasının sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Partinin gelir ve giderleri, takvim yılı esasına göre partinin internet sitesinde düzenli olarak yayınlanmak zorundadır.”

Madde 12- 2820 Sayılı Kanun’un 69 uncu maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Parti adına elde edilen ve asgari ücretin beş katını aşan her türlü gelir ve bağışlar bankalar vasıtasıyla yapılmak zorundadır.”

Madde 13- 2820 Sayılı Kanun'un 70 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Parti adına yapılan ve asgari ücretin beş katını aşan her türlü harcama ve giderler bankalar vasıtasıyla yapılmak zorundadır. Bütün harcamaların yetkili organ veya merciin kararına dayanması şarttır. Ancak yetkili organca onaylanan bütçede öngörülmüş olmak kaydıyla takdir edilen tavan sınırı aşmayan harcamalar ile genel tarifeyle bağlı giderler için ayrıca karar alınmasına gerek yoktur"

Yürürlük

Madde 14- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

[Signature]
Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü